

B.D. POPPEN

Dit jaar beleeft het dorp Onderdendam de 'terugkeer' van de molen van Haitsma, tegenwoordig ook wel genoemd de molen 'Hunsingo', gelegen aan de zuidoostzijde van het dorp.

Herbouw molen Hunsingo te Onderdendam

Aan het eind van de 19e eeuw stonden in Onderdendam drie molens, te weten de oliemolen De Nijverheid, de zaagmolen De Vriendschap en de koren- en pelmolen, waarvan nu nog het onderstuk aanwezig is. De oliemolen werd in 1898 afgebroken en de zaagmolen werd in 1931 gesloopt. Acht jaar later, in 1939, werd de koren- en pelmolen tot stellinghoogte afgebroken. Op de plek van deze molen, aan de westzijde van het Boterdiep, tegenover de brug Molentil, heeft sedert het begin van de 17e eeuw steeds een korenmolen gestaan. Aanvankelijk was het een standerdmolen, die

tijdens de grote molensanering in 1628, krachtens de resolutie van 25 juni van dat jaar, mocht blijven staan. Deze molen waaide in 1714 om, waarna hij werd vervangen door een rietgedekte achtkante grondzeiler. De molen had in 1831 een vlucht van 70 voet (ca. 21 m) en was uitgerust met twee paar maalstenen.

In 1855 werd in opdracht van Hilbrand Runsink de molen herbouwd tot een achtkante stellingmolen op een stenen tussen- en onderstuk. Zowel het achtkant als de kap waren met dakleer gedekt. De roeden waren

HET BOTERDIEP MET DE MOLEN VAN HAITSMA (ANSICHTKAART)

Oudhollands opgehekt; tot het aanbrengen van zelfwichting is men nooit overgegaan. Tot 1926 waren meerdere leden van de familie Runsink eigenaar van de molen, te weten Hilbrand, Pieter en nogmaals een Hilbrand Runsink.

In mei 1926 kocht K. Haitsma voor fl 2400,- de molen. Hij verwijderde de pellerij en de boekweitstenen en plaatste een benzinemotor van 20 pk als hulpkracht in de molen.

Op 23 april 1939 brak er een roe, die door molenmaker P. R. Takens te Onderdendam werd hersteld. Kort daarna, in augustus 1939, werd het gevucht verwijderd en de kap en het achtkant afgebroken.

De romp werd door het plaatselijke aannemersbedrijf Triezenberg aangekocht en gebruikt voor de opslag van materialen.

De wederopbouw

De vereniging Dorpsbelangen, die zich met succes inspande voor enig herstel van de oude glorie van het dorp, ontfermde zich over de molen. In 1995 had zij vergevorderde plannen voor de aankoop van de molenromp. Uiteindelijk werd daartoe in 1996 de

Molenstichting Onderdendam opgericht. Deze stichting kon in 1997, dankzij een door de gemeente Bedum beschikbaar gestelde lening, de molenromp voor fl 37.500,- aankopen. Aanvankelijk hoopte men met het achtkant van de poldermolen De Zeemeeuw, die tot 1985 in de Lauwerpolder, gem. Uithuizen, had gestaan en die in 1989 door de Molenstichting Molenrij was aangekocht, de wederopbouw van de molen te kunnen realiseren, doch uiteindelijk ging dit plan niet door.

Eind 1996 werd men door Monumentenzorg geattendeerd op het achtkant van de gebroeders Slaghekke te Rijssen. Deze koren- en pelmolen was in 1896 door molenbouwer Ten Zijthoff uit Deventer gebouwd. De molen had een vlucht van 23 meter, waarmee tot 1934 op windkracht werd gemalen. In 1941 werden het gevucht, de kap en de stelling verwijderd en werd er op motorkracht verder gemalen. De molen en het achtkant werden volgebouwd met silo's en gebruikt voor de opslag van veevoeders.

Door bemiddeling van Monumentenzorg waren de eigenaars bereid het achtkant gratis af te staan, op voorwaarde dat men zelf de demontage en de trans-

HET GERESTAUREERDE ONDERACHTKANT AAN DE UITERDIJK
FOTO: W. JANS, HAREN (10-6-2005)

VAN BOVEN NAAR BENEDEN:

DE MOLENROMP GEZIEN VANAF DE MOLENTIL;
IN GEBRUIK ALS OPSLAGPLAATS
FOTO: COLLECTIE AART BRAKEMA

DE START VAN DE OPBOUW VAN HET ACHTKANT. MERK OP
DAT DE RESTERENDE OORSPRONKELIJKE ACHTKANTSTIJL
(NOG OP DE GROND) GEMAAKT IS UIT EEN ZEER ONREGEL-
MATIG GEGROEIDE BOOM.

FOTO: R. VENHUIZEN, BEDUM (1-11-2007)

WE ZIJN ER BIJNA!

FOTO: R. VENHUIZEN, BEDUM (26-4-2008)

portkosten financierde. Daartoe werden door de Molenstichting Onderdendam met succes diverse sponsoracties georganiseerd om de benodigde gelden binnen te krijgen. Ook werden enige bedrijven bereid gevonden het vervoer van de molenonderdelen op zich te nemen.

In het voorjaar van 1997 werd onder supervisie van molenbouwer Doornbosch te Adorp het achtkant (9,75 meter hoog, doorsnede ongeveer 8 meter) met hulp van vele vrijwilligers uit het dorp uit elkaar gehaald en naar Bedum getransporteerd. Daar kregen de onderdelen een anti-houtwormbehandeling en werden ze in een opslagloods van het loonbedrijf Wieringa aan de Wroetende Mol te Bedum opgeslagen. Later werden ze opgeslagen in de boerderij van de familie Van Leeuwen aan de Warffumerweg. De wens van de Molenstichting Onderdendam was om in 2002, tijdens de viering van het 700-jarig bestaan van Onderdendam (officieel in 2001), de molen dan als complete molen weer in gebruik te kunnen nemen. Meerdere financiële tegenslagen maakten dit echter onmogelijk, zodat werd besloten tot een gefaseerde aanpak.

Nadat in februari 2004 de molen Husingo de status van Rijksmonument had gekregen, werd het aanboren van nieuwe financiën iets makkelijker. Zodoende kon eind 2004 de eerste fase van het totale project worden opgestart en wel de restauratie van de romp, met het oogmerk hem daarna in exploitatie te kunnen nemen, zodat het project ook geld begon op te brengen. Realisering hiervan was nu mogelijk geworden dankzij diverse verkregen bijdragen en wel van de Europese Unie die de molen als Leaderproject € 100.000,- schonk, van de provincie Groningen die € 50.000,- beschikbaar stelde en van de gemeente Bedum, die wederom een bedrag op tafel legde en wel € 75.000,-.

Na de voltooiing van de restauratie van de onderbouw van de molen en het bijgebouw, werd onderin de molenromp een lunchcafé met horecafunctie gesitueerd. Op de eerste en tweede zolder, respectievelijk de graan- en de maalzolder, werden logementen ingericht en de derde zolder van de molen werd ingericht als expositieruimte. Hier wordt nu de geschiedenis uiteengezet van de trek- en beurtvaart in en rond Onderdendam in de tijd dat het dorp een belangrijk handelscentrum van de regio Hunsingo was. Deze expositie wordt verzorgd door het museum 't Hoogeland in Warffum. In de wintermaanden is deze zolder beschikbaar voor vergaderingen, seminars, cursussen en workshops. Voor de tweede fase van het project, de opbouw van het achtkant en kap, was een bedrag van ruim € 500.000,- nodig. In 2006 werd daartoe een bedrag van € 342.225,- aan restauratiegelden van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten ontvangen. In 2007 verstrekke het Prins Bernhard Cultuurfonds een bedrag van € 26.000,- en werd via de Vereniging De Hollandsche Molen uit het molenbudget van de BankGiro Loterij een bedrag van € 25.000,- ontvangen. Ook werd onvermoeid door gegaan met het organiseren van acties om de ontbrekende gelden binnen te krijgen.

In april 2007 kon eindelijk aan molenbouwer Doornbosch de definitieve opdracht voor het herstel van de molen worden gegeven. Deze molenbouwer haalde met drie aanhangers de onderdelen uit de opslag en vervoerde het naar zijn werkplaats te Adorp. Na inspectie en het nodige herstel werden de delen eind oktober 2007 naar Bedum getransporteerd, waar het achtkant op het voorterrein van loonbedrijf Wieringa, aan de Wroetende Mol in Bedum, in elkaar werd gezet.

Teneinde het achtkant passend op de veldmuren te maken, werden de achtkantstijlen iets ingekort. Ook werd een ondertafelement aangebracht, een onderdeel dat in de molen te Rijssen niet aanwezig was.

Op 26 april werd het achtkant op een schuit geplaatst en naar de molen te Onderdendam gevaren, waar het gevaarte op de romp werd getakeld. Aan de bouw en plaatsing van de kap en het gevlucht wordt verder gewerkt, waarna in de voltooide molen tevens maalstenen zullen worden geïnstalleerd.

Bronnen:

Het Groninger Molenarchief, De Ommelander Courant en het Dagblad van het Noorden

Postbus 72
5420 AB Gemert
tel 0492-364292
www.protekta.nl

Protekta
Conserduc-Renofors

MET DIVERSE VESTIGINGEN IS PROTEKTA ACTIEF IN ALLE DELEN VAN NEDERLAND

Vanaf 1950 landelijk gespecialiseerd in:

Houtrestauratie
Herstel van door houtrot aangetaste balken etc. op basis van de Bêta®-methode met toepassing van kunstharsen.

Houtconservering
Bestrijding van houtworm, boktor en knaagkever. Behandelingen tegen zwam in hout en muurwerk. Leverancier van producten.

Protekta is ook gespecialiseerd in:

- duivenwering
- optrekkend vocht
- plaagdierbestrijding

OBM SPECIAAL VOOR MOLENAARS:
meer dan Brandverzekeringen alleen

- ✓ Alle verzekeringen.
- ✓ Opgericht door molenaars.
- ✓ Werkzaam in uw vakgebied.
- ✓ Kennis en ervaring.
- ✓ Maatwerk.
- ✓ Eén aanspreekpunt.

De Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij Speciaal voor Molenaars is een verzekeringsmaatschappij die in 1873 is opgericht voor en door molenaars. Daarmee zijn we een van de oudste brandverzekeringsmaatschappijen in Nederland die in uw vakgebied werkzaam is.

Heden ten dage is de OBM Speciaal voor Molenaars een moderne maatschappij, die zich hoofdzakelijk toelegt op het veevoederbedrijf. Met alle kennis en ervaring in huis, óók waar het om andere verzekeringen gaat. Denkt u bijvoorbeeld eens aan complexe zaken als employée benefits, belangrijk voor werknemer én werkgever. De OBM Speciaal voor Molenaars weet er alles van. Maatwerk onder één dak.

Bel ons voor een vrijblijvende afspraak. We weten exact waar u over praat.

OBM
Speciaal voor Molenaars
Een volledige dekking sinds 1873

Assurantiekantoor van 1887, H.M. Scheffer, Singel 19, 7411 HV Deventer.
e-mail: info@scheffer.nl, telefoon: 0570-612353, fax: 0570-611529